

EXAMENSARBETE

Identitetsskapande mammor

– på gott och ont

Examensarbete inom ämnet Socialpsykologi
C- Nivå, 30 Poäng
Vårterminen 2009

Ulrika Johansson

Handledare: Sabina Holstein-Beck
Examinator: Iwona Sobis

Abstract

This is a qualitative social psychology study, which aims to describe how mothers with 1-2 year old children develop their identities, seen from Symbolic Interactionistic perspective. Five young mothers have been interviewed, through qualitative interviews and self reports. Through this data I have attempted to establish how these women develop their identities when they have been mothers for 1 or 2 years. The conclusions I have drawn is that the identities change radically with becoming a mother and all respondents take different decisions out from their identities as mother. There seems to exist a need of more knowledge about how to bring the identity of a woman and a mother together and create a new entity. Roles, anxiety and guilt influence the mother's identity development, and Cooley and Meads ideas about the self are still going strong today.

Innehåll:

1. Inledning	3
2. Syfte.....	4
2.1 Frågeställning	4
3. Tidigare forskning.....	4
3.1 Daniel N. Stern (1998)	4
3.2 Helene Brembeck (1998).....	5
3.3 Ylva Elvin-Nowak (2001)	6
4. Symbolisk interaktionism.....	7
4.1 C .H. Cooley.....	7
4.2 G. H. Mead.....	8
4.3 Samhällsförändringar	9
4.3.1 <i>Socialisation</i>	10
4.4 Roller.....	11
4.5 Skuld och ångest.....	12
4.6 Moderskap.....	13
5. Metod	14
5.1 Intervjuguide	14
5.2 Reliabilitet och Validitet	15
5.3 Genomförandet av intervjuerna.....	15
6. Resultat	16
6.1 Påverkan av identitetsskapandet.....	16
6.1.1 <i>Intressen och uteliv</i>	16
6.1.2 <i>Fördelning av sysslor</i>	18
6.1.3 <i>Ångest och skuld</i>	19
6.1.4 <i>Framtidsplaner</i>	20
6.2 Förändringar vid identitetsskapandet	20
6.2.1 <i>Självvet, självbild och självförtroende</i>	20
6.2.2 <i>Göra saker för sin egen skull</i>	22
6.2.3 <i>Relation till partnern</i>	23
6.3 Identitetsskapande utifrån Symbolisk interaktionism.....	24
6.3.1 <i>Andras syn och roller</i>	24
6.3.2 <i>Samhällets förväntningar</i>	25
6.3.3 <i>Vänners påverkan</i>	27
7. Diskussion och slutsatser	27

Litteratur:	35
Bilaga. Intervjuguide.....	38

1. Inledning

Den här uppsatsen handlar om hur mammor till barn mellan 1 och 2 år utvecklar sitt identitetsskapande. Det är ofta identitetsskapandet sätts på prov när kvinnor blir mammor; att få vardagen att fungera samtidigt som de ska kunna hinna med sig själva. Begreppet identitet är något som socialpsykologer och sociologer har varit intresserade av i alla tider och är det än idag, det är väldigt aktuellt i dagens postmoderna samhälle. Idén till denna uppsats fick jag genom egna erfarenheter om hur svårt det kan vara att skapa sig en egen identitet efter man blivit mamma. Intresset ligger i att se om fler upplever det så och om det är så är det av stor vikt att vårdinstanser får reda på det, för att diskutera med mammorna och informera att det kommer att ske en identitetsförändring som kan se ut på olika sätt. Intressant är också att se hur samhällsförändringar, som ständigt sker, påverkar människans föränderlighet. Kvinnor har idag fullt upp med roller som hustru, moder och lönearbetare. Identiteten kvinna som egen person kan få svårt att passa in i denna samling. Nya sociala identiteter som en vuxen antar måste kunna samexistera med tidigare sociala identiteter, detta är inte helt lätt utan att det blir spänningar dem mellan (Stevens, 1998). Kvinnor har fler identiteter att förlika sig med idag än på 1800-talet, då en gift kvinna bara skulle vara hemma och agera maka och mor. Hon var inte myndig och fick helst inte lönearbete, utan det var makens uppgift (Karlsson, 1987 & Wikander, 1992). Efter att kvinnan blivit myndig och fått börja lönearbete har identitetsskapandet i det moderna samhället blivit en mer aktiv och krävande process då hon har fler identiteter att skapa, samt få dessa att existera och samexistera. Detta ser jag som en positiv process som går ut på att våga leva men det är inte alltid så lätt. Friheten har också kommit med industrialismen som medverkat till att människor inte föds in i sina roller längre, utan har större frihet att påverka.

Jag kommer att behandla begreppet identitet utifrån symbolisk interaktionism genom Cooley och Meads teorier som båda diskuterar vårt jag. Enligt symbolisk interaktionism bestäms inte mening i förväg utan skapas i den sociala situationen som människan befinner sig i och agerar i. Människan måste hela tiden tolka andras handlingar och styra sina egna - interaktionism är en formande process (Harste & Mortensen, 2003). I och med att moderskapet och identiteten är de två

viktigaste begreppen kommer jag att titta på hur roller, skuld och ångest påverkar dessa två.

2. Syfte

Syftet med denna studie är att genom explorativa intervjuer beskriva hur mammor med barn mellan 1 och 2 år utvecklar sitt identitetsskapande utifrån symbolisk interaktionism.

2.1 Frågeställning

- Vad påverkar den moderna kvinnans identitetsskapande efter det att hon har blivit mamma?
- Vilka förändringar av identitetsskapandet har skett efter kvinnan blivit mamma?
- Hur ser kvinnans identitetsskapande som moder ut, utifrån symbolisk interaktionism?

3. Tidigare forskning

Det verkar inte finnas mycket forskning om mammors identitetsskapande. Jag har hittat tre relevanta studier av tre olika forskare. Stern (1998) är den första studien jag kommer att beskriva. Denna studie är skriven utifrån det amerikanska samhället där forskaren intervjuat mammor samt observerat dem för olika projekt till sin forskning. Därefter fortsätter jag att beskriva Brembecks studie (1998) vilken bygger på intervjuer med 28 unga mammor med små barn som lever i det svenska samhället. Slutligen kommer jag att beskriva Elvin-Nowaks studie (2001) vilken bygger på intervjuer med olika yrkesarbetande mammor. Genom intervjuerna ville forskaren ta del av tankar, känslor och upplevelser inför den vardag de lever i.

3.1 Daniel N. Stern (1998)

Studien är gjord utifrån intervjuer med mammor samt observationer av mammor som i daglig omsorg har tagit hand om sina små barn. Stern vill beskriva det område som utgör moderskapet, de processer som skapar modersmentaliteten men också ta del av kvinnans inre och ofta privata upplevelser av att bli mor. Han påstår att kvinnan går in i en helt ny psykisk organisation när barnet föds.

Kvinnan får reda på hur kroppen kommer att förändras i och med graviditeten och moderskapet men förbereds inte på att identiteten kommer att genomgå en total förändring. Stern beskriver att han med många andra terapeuter trodde att moderskapet inte var mer än en lätt förskjutning av den grundläggande personligheten, modern har bara fått en extra uppgift. Att kvinnan förändras radikalt i och med moderskapet har han förstått och vill påvisa att en kvinna som inte fått barn aldrig kan förstå hur en moder tänker och fungerar. När en kvinna får barn kommer hon att genomgå en rollförändring gentemot sin man, föräldrar, syskon, vänner, alla hon har en relation till. Stern menar att modersmentaliteten förändrar kvinnans syn på livet, hennes handlingar och hennes prioriteringar, denna mentalitet kommer att finnas hela kvinnans liv men kommer att ta olika form i och med att barnet växer och vilka behov det har. Kvinnan kommer i och med detta att sätta sina egna personliga behov åt sidan och hur länge hon gör det växlar från kvinna till kvinna. Stern berättar om en kvinna som upplevde att när hon var ute på stan ensam kände hon sin dragningskraft gentemot andra, men när hon kom med sitt barn i famnen så märkte hon tydligt att samhället såg på henne och barnet som ett, hon var inte samma kvinna längre, vilket kom som en chock för henne. Här går det att urskilja de sociala rollerna som samhället tillskriver oss, den sociala roll som kvinna tonas ner i samband med att hon har ett barn, då är hon bara mamma. Att en mamma söker sig till andra erfarna mödrar har också samband med den nya identiteten som uppkommit i och med moderskapet. Stern anser att sökandet efter bekräftelse hos andra kommer att göra att mamman vinner nya egna insikter om sig själv, vilket kommer att spela stor roll för den nya identiteten (Stern, 1998).

3.2 Helene Brembeck (1998)

Studien är gjord utifrån intervjuer med 28 unga mammor i åldrarna 16-33 år, där alla fått barn i ung ålder. Utgångspunkten för denna studie bestod i att se om det går att hitta nya förhållningssätt till moderskapet bland unga kvinnor. Genom intervjuerna går det att förstå att dessa unga mammor försöker bryta de traditionella normerna om hur en mamma ska vara. Att de älskar sina barn är ingen tvekan om, men de anser att barnet även har en pappa som kan ta minst lika stor plats som mamman. De tycker också det är viktigt att barnet ska kunna ty sig till andra människor, mamman är inte nödvändig på samma sätt idag som tidigare.

Dessa mammor skulle besvara frågan ”vem är du?”. De ansåg att det var omöjligt att svara på och menade att man är olika personer hela tiden t.ex. på vårdcentralen med sitt barn, med kompisarna, i skolan som student eller när man umgås med mamma och systrar. En av kvinnorna menade att hon inte kände sig hel genom att bara vara mamma. Några av kvinnorna gjorde allt för att hålla kvar en bit av den gamla identiteten som de hade innan de fick barn, bara för att kunna lämna allt nytt för några timmar och rasa av sig. En viktig aspekt som dessa kvinnor berättade om var begreppet ”sig själv”, att få rå om sig själv, att inte behöva ha barnet med sig jämt utan kan få duscha eller bara gå på toaletten själv. Detta blev små stunder då de bara kunde vara sig själva. Under intervjuerna får Brembeck fram att kvinnorna gillar att vara mamma och se sina små barn göra sina framsteg, men de tycker inte om moderskapet. De såg moderskapet som något utöver att vara mamma, som en institution med lagrade ideologier och idéer som mammor ska förhålla sig till t.ex. föreställningar om den automatiska kärleken till barnet vid det första ögonblicket, att moderskapet är helt uppfyllande för kvinnan, att vara mamma är hennes primära identitet samt att kvinnan alltid ska ställa upp för barnen, mannen, familjen, nationen och alltid sätta sina behov sist. Detta synsätt är det svåraste att få bort från det västerländska moderskapet (Brembeck, 1998).

3.3 Ylva Elvin-Nowak (2001)

I denna studie har Elvin-Nowak intervjuat olika yrkesarbetande mammor. Genom intervjuerna vill hon ta del av mammornas tankar, känslor och upplevelser inför den vardag de står mitt uppe i. I den moderna mammans vardag ingår skuld, så kallad vardagsskuld, vilket hos vissa mammor visar sig lite varje dag. Skulden kommer i och med att kvinnan har handlat på ett speciellt sätt som hon tror barnen tar skada av, även om inga vetenskapliga bevis finns på att barnen tar skada. Skulden handlar ofta om situationer som visar att kvinnan inte räcker till för barnen och det är ofta hennes så högt uppsatta mål och krav som gör att hon inte räcker till. Att kunna skilja på egna behov och andras kan vara svårt när mamman befinner sig i en position som till stor del innefattar ansvar för andra människor. Det går inte att ta miste på att mamman får bekräftelse genom att ta ansvar för barnet och när tillfredställelsen av barnets behov kan uppfyllas kan även mamman ha känslan av att må bra, men mamman måste också få egen tid för sig själv och det är då, enligt Elvin- Nowak, skuld-känslorna kommer. För att dämpa dessa

skuldkänslor intalar sig mamman att det är viktigt för barnet att se och förstå att även mamman måste ha egen tid. Hon rättfärdigar alltså sin egen tid genom att intala sig själv att även barnet kommer må bättre av detta. Kvinnan vet egentligen att hon är värd att komma i första hand, men försummar sig själv pga.

skuldkänslorna. Många kvinnor hoppas på att omgivningen ska säga att det är okej att de avsätter tid för sig själva. Skulden i sig kan verka negativ men syftet med skulden är att man ska uppföra sig ordentligt mot andra människor särskilt de som är svagare, dvs. barn, därför kan kvinnor få skuldkänslor gentemot sig själva. De har svårt att uppfylla sina egna önskningar för det skapar skuldkänslor över att de försummar någon annan (Elvin-Nowak, 2001).

4. Symbolisk interaktionism

För att en människa ska kunna skapa sin identitet måste det ske i samspel med sig själv och med andra. Symbolisk interaktionism har sin utgångspunkt i den sociala verklighet och människans identitetsskapande processer är igång hela tiden medvetet eller omedvetet. Tidiga symboliska interaktionister menade att social interaktion är en förutsättning för att jaget ska kunna utvecklas (Trost & Levin, 2004). För att utveckla identiteten fullt ut går det inte bara att kommunicera med en sorts människor utan vyerna måste vidgas för att människan inte ska fastna i en enda identitet.

4.1 C.H. Cooley

Cooley menar att språket är en viktig del av interaktionen mellan människor. Om vi inte hade haft språket skulle vi bara ha agerat utifrån reflexer, vi skulle inte kunna tänka och inte kunna sätta oss in i hur andra tänker och beter sig (Trost & Levin, 2004). En av Cooleys alla idéer handlar om människan och samhället. En social grupp eller ett samhälle kan inte existera utan människor, han säger också att en människa inte kan existera utan ett samhälle. Ett exempel på detta är den ensamme mannen ute i öknen som inte har något samhälle med sig. Cooley menar att samhället finns i mannens fantasi och medvetande. Om mannen skulle förlora sitt medvetande skulle han förlora sin mänsklighet. Medvetandet är av stor vikt för att kunna behålla sin mänsklighet och för att kunna forma jaget (Cooley, 1981).

Människan är en social varelse vilket innebär att hennes medvetande formas i samspelet med andra och hennes jag är ett socialt jag, det är några av de faktorer som Cooley tar fasta på. Med dessa faktorer kan man titta vidare på Cooleys idéer, där ytterligare en idé som han hade var begreppet spegeljaget. Med spegeljaget menar han att vi formar våra identiteter, självbilder och vårt värde genom interaktionen med andra. En spegel som metafor ska visa att det vi ser i spegeln är andras uppfattningar och föreställningar om oss. Den identitet som vi själva upplever att vi har är ett resultat av sociala samspel och påverkan utifrån och det är inte förrän vi kan spegla oss i andra som vi på allvar blir en individ, ett själv. Cooleys spegelprocess har tre faser, där den första är själva spegelprocessen att vi uppfattas av andra, den andra fasen är föreställningen om hur andra uppfattar och bedömer oss och den sista fasen att vi genom de två första upplever antingen stolthet eller förödmjukelse (Mortensen, 2003).

4.2 G. H. Mead

Jaget är ett viktigt begrepp för Mead som menar att jaget inte fanns när vi föddes utan har byggts upp genom sociala processer (Mead 1976). Jaget formas genom interaktion med andra där interaktion innebär språket och symboler som gör att vi kan förutse beteenden hos oss själva och hos andra runt omkring oss. Medvetande är att samspela med sig själv genom en inre dialog, där den personliga och den sociala utvecklingen sker i samspel med andra. Han menar också att vi tar varandras roller och det är genom rolltagandet, identifikationen med andra, som vi formar våra egna jag. Genom att ta andras roller kan vi se oss själva som objekt och utveckla en medvetenhet om oss själva (Nilsson, 1996 & Trost & Levin, 2004).

En kvinna som lever genom sitt barn och inte exponerar sig för andra interaktioner påverkar omedvetet sitt jag att bara formas utifrån rollen som mamma. En identitetsprocess är långsam eftersom den ska förändras i takt med de sociala influenserna människan utsätts för. Mead delade upp jaget i två faser som han kallade för "Me" och "I". Jaget som Mead beskriver är inte kroppsligt, man förlorar inte en del av jaget som man kan förlora en kroppsdel. Jaget med dess faser är teoretiska begrepp för att förstå hur jaget och identiteten formas i interaktionen med andra människor och med samhället (Mead, 1976). Fasen "Me"

representerar en samhällsordning inom oss som visar olika sociala roller och attityder som andra har och innehåller alla våra erfarenheter, vårt språk och normer. "Me" är till för att vi ska kunna agera normalt utifrån våra erfarenheter som vi fått under våra liv. Den andra fasen som Mead menar ingår i jaget är "I" vilken är den aktiva delen av jaget, den viktigaste delen för identitetsskapandet, den som spontant försöker förändra "Me" t.ex. språket med kloka och klumpiga kommentarer men också alla idéer vi kommer på. Intryck av beteenden och sociala händelser motsvarar aktiviteten "I" som är i ständig process. "I" är den viktiga delen i identitetsskapandet då denne hela tiden söker nya influenser som gör att identiteten förändras. "I" måste utsättas för nya influenser och nya möten med människor för att kunna påverka "Me", gör den inte det kommer jaget inte att förändras nämnvärt. "I" och "Me" måste fungera ihop för att jaget ska kunna förändras i lagom snabb takt. Tar inte "Me" emot intrycken från "I" fortsätter den vidare till nästa intryck och händelse (Mead, 1976 & Trost & Levin, 2004). En mamma som inte utsätts för andra influenser än sitt barn och barn relaterade saker förändrar bara sin mammaidentitet.

4.3 Samhällsförändringar

Industrialiseringens framfart har format det förmoderna samhället till ett högmodernt samhälle vilket även har inverkat på identiteten, detta medförde att självidentiteten blivit ett reflexivt projekt. Med reflexivitet menar Giddens att människan fått kunskap vilket ger henne möjlighet att göra medvetna val utifrån sina egna behov. Ingenting är förutbestämt och statiskt, personer och institutioner samlar ständigt in kunskaper och använder dessa för att organisera och förändra samhället. Reflexivitet tillämpas även för självet, identiteten är inte längre statisk utan föränderlig (Kaspersen, 2003). Genom industrialiseringen har människor befriats från att samma mönster av beteenden och livsförhållanden går från generation till generation och människan har blivit allt mer geografiskt rörlig och flexibel, vilket lett till att identiteten har blivit mer ostabil (Giddens, 2003). I förmoderna samhällen var blodsband, kön och social status det som avgjorde vad du kom att bli. I och med industrialiseringen och individualiseringen finns det inga medfödda identiteter som sätter stopp för självutvecklingen utan nu ansvarar individen själv för utveckling och formandet av identiteten (Kaspersen, 2003).

”Vi är inte det vi är, utan det som vi gör oss till” (Giddens, 1999, s 95). Med detta menar Giddens att självet inte är tomt från början utan det finns psykologiska processer som formar självet, det handlar också om vad individen kommer att bli. Detta beror på vilka ansträngningar individen uppoffrar sig att göra, det handlar om mer än att bara lära känna sig själv. Det viktigaste målet är att bygga upp en positiv sammanhängande identitetskänsla och det måste individen göra själv (Giddens, 1999). Med det reflexiva projektet vill Giddens förmedla att vi genom samhällets förändring har ändrat vår syn på saker. Relationer till andra människor har påverkats, återkommande situationer och alla val som vi ställs inför, påverkar självet och identitetens utveckling (Kaspersen, 2003).

4.3.1 Socialisation

Socialisation är en process där människor redan från barnsben lär sig samhällets livsstil. Människans beteende formas hela tiden genom samspel med andra och därför socialiseras hon hela tiden, hon lär sig att anpassas efter omgivningen. Sociologer talar om socialisationen som innehållande två faser. Inom dessa faser finns *socialisationsagenter*, det vill säga grupper och sociala kontexter där socialisationsprocesser sker (Giddens, 2003).

Den första fasen är *primär socialisation* vilken sker när man är barn, det är då man lär sig språket och grundläggande beteenden för framtida läranden. Under denna period är familjen socialisationsagent. Den andra fasen är *sekundär socialisation* som startar efter första fasen och som sträcker sig resten av livet. Här är socialisationsagenterna t.ex. skola, arbete, vänner, mammagrupper och organisationer. Dessa instanser visar människor normer, värderingar och beteenden som finns i den aktuella kulturen (Giddens, 2003).

Giddens påpekar att det kan verka som att socialisationsprocessen formar människor och berövar dem deras frihet men han skriver att så inte är fallet. Att vi människor ständigt lever i samspel med andra människor påverkar våra personligheter. Under socialisationen utvecklar människan en egen identitet samt förmåga att tänka självständigt och handla utifrån sig själv. Inom sociologin ser man på identitet på många olika sätt, främst rör det sig om de uppfattningar som människor själva har om sig t.ex. kön, etnicitet och samhällsklass. Men inom

sociologin finns det ytterligare två, lite mer indirekta, identiteter, vilka är *social identitet* och *personlig identitet*. Med social identitet menas att andra tillskriver på en individ olika kännetecken som också kan härledas till andra individer med samma kännetecken t.ex. student, mamma, hemlös, barnlös och ogift. En människa kan inneha många olika identiteter såsom mamma, student och ogift. Ofta samlar man ihop sina identiteter och stoppar in dem under en och samma identitet som kan representera alla förhållanden för att förekomma konflikter. Social identitet sammanför människor i olika fack, man liknar varandra genom identiteten, detta är total motsatt till den personliga identiteten. Här handlar det om ett personligt utvecklingsplan. Här ser vi oss själva som unika individer som har särskilda unika relationer till människor. Personlig identitet inom sociologin bygger till stor del på symbolisk interaktionism där människans samspel med omvärlden skapar en syn på sig själv. Giddens pratar om samspelet mellan människan och samhället som bidragande effekt till identitetskapandet, men han vill påpeka att det största bidraget ändå kommer ifrån människans egna handlingar, val och frihet (Giddens, 2003).

4.4 Roller

Roller och identitetskapande ligger nära varandra. De påverkar varandra i allra högsta grad. Människan intar roller för att hon genom uppfostran och social påverkan har blivit medveten om att viss stabilitet och vissa värden i samhället måste uppnås. Det är genom att spela olika roller detta kan ske och genom rollen blir man integrerad i samhället (Svensson, 1992). I den samtida socialpsykologin har identitet blivit ett samlingsnamn för roll, själv och spegeljag (Johansson, 1999). Roller existerar bara om de står i relation till någon. En mamma kan bara vara mamma om det finns barn, lärare kan bara vara lärare om det finns studenter/elever. Att inneha en roll är inte så enkelt som det kan verka, utan med rollen kommer förväntningar. Mamman får förväntningar av barnet, från barnets pappa, från sina föräldrar eller sina svärföräldrar samt från sina väninnor som är mammor. Hon får även förväntningar från samhällets instanser hur en mamma ska eller bör vara och inte minst av samhällets oskrivna regler och normer hur en god mamma ska vara. Detta påverkar hela tiden hur hon skapar sin identitet med olika inriktningar. Hur hon är som egen person kommer att påverka hur människor ser på henne som mamma. Alla olika roller och identiteter påverkar varandra i det

långa loppet. Men det är inte säkert att vi uppfattar att vi har mer än en roll åt gången, vilket gör hela identitetsskapandet svårare än vad man tror. Medvetenhet om sig själv är en stor del för att lyckas finna en balans (Trost & Levin, 2004).

4.5 Skuld och ångest

Ångest finns hos alla människor och det finns olika sorters ångest. Ångesten som kopplas samman med moderskapet i denna studie handlar om ångesten som uppkommer när en person står inför svåra val och inför frihet. Det är en reaktion på interaktion och ensamhet. Cooley och Meads centrala punkter är att människan formar sin identitet och sitt jag i interaktion med andra. Att kommunicera och leva ihop med andra är livsviktigt för människan, utan identitet är hon ingen (Svedberg, 2003).

Att skydda sig mot skuld, ångest är något de flesta människor gör. Detta kan te sig på många olika sätt. Försök till att reducera ångesten och vända det till något bra för en själv kan ses utifrån tre olika roller. Den första rollen visar att man är *kompensatorisk* vilket innebär att man behöver andra som lyssnar och ser upp till en för att man ska känna att man får sin självbild bekräftad. Mamman t.ex. behöver sina barn, hon klamrar sig fast vid dem så länge som de ger henne positiv bekräftelse. Hon lever genom denna bekräftelse. Den andra rollen är *kontrollerande*, har man kaos i sitt eget jag kan man genom att utöva makt och få barnen att lyda känna tillfredställelse med sig själv. Den sista rollen är *skuldreducerande*, vilket ger uttryck i att man är god och underkastar sig sina barn. Man ger dem allt de vill ha för då befrias man själv från sina egna skuldkänslor (Svedberg, 2003).

Skuld och skam är två lika men ändå helt olika fenomen. Skammen hör ihop med hur en person är utifrån andras blickar. Om hon avslöjas för att ha gjort något dumt eller pinsamt förgör skammen personen genom att påvisa att hon är en dålig människa. Hon skäms över sig själv. Skulden däremot hänger ihop med handlingar en person gör, emot eller inte emot människor. Det krävs en eftertanke för att skulden ska sättas igång. Skuldkänslan kommer i tanken efter handlingen eller ickehandling. Den gör personen medveten om vad hon skulle ha gjort istället för det hon inte gjorde. Här är det inte yttre blickar som vid skammen som

påvisar att hon har gjort fel utan det är hennes eget medvetande som gör henne påmind. Skulden och skammen står ofta i relation till varandra, det personen gör kopplar hon gärna ihop med vem hon är. Ofta har människan bilder över hur hon vill vara och upprätthåller hon inte det genom sina handlingar är det lätt att hon uppfattar sig som en dålig människa (Elvin- Nowak, 2001).

4.6 Moderskap

När två människor skaffar barn är en av orsakerna ofta att de vill förankra sig i tillvaron, med det menas att de vill skapa band till någon som kan ge livet och vardagen ytterligare en mening. Ett nyfött barn kan inte överleva utan att någon tar hand om det, alltså är det modern och faderns absoluta uppgift. Att ta hand om ett barn när det är litet kräver att man ger en bit av sig själv. Detta beroende av omvårdnad som barnet kräver gör att det senare kan skapa en egen personlighet, en identitet när det växer upp och blir allt större (Johansson, 2002). Berg Slognes beskriver hur myten om den goda modern ser ut. Hon skriver att kvinnan offerar sig för mannen och barnen och att detta gör henne lycklig, det är bara naturliga instinkter. Myten om den goda modern säger att modern ser sig först som moder och inte förrän på tredje- fjärde plats som samhällsvarelser. Denna myt ser Berg Slognes som en kvinnofälla och att den måste förändras är av stor vikt (1974).

För att kvinnan ska kunna skapa sig en identitet efter hon blivit mamma är det viktigt, enligt Kihlbom, Mattson – Böhm & Ström att ha en realistisk ambitionsnivå om föräldraskapet. Att acceptera att barnet är beroende av dig som mamma ett tag, inte för alltid (1981). Bäck – Wiklund & Bergsten beskriver vad ett modernt moderskap kan betyda för ambivalenta mödrar. En trygg tillvaro och att uppleva stabilitet i moderrollen, yrkesrollen och parrelationen kan göra att livet känns hanterbart. Både osäkra mödrar och säkra mödrar visar olika sätt på att uppleva denna situation. De säkra mödrarna har tillsammans med sin partner låtit jämställdhet i hemmet råda, vilket i slutändan låtit dessa kvinnor känna sig som delaktiga i den moderna vardagen. Tvätt, matlagning och blöjbyte är inte det enda som upptar deras vakna tid, de får en chans att förverkliga och forma en egen identitet i samverkan med mannens delansvar för hemmet. De osäkra ambivalenta mödrarna ställer samma krav som de säkra men har av olika faktorer inte kunnat förverkliga dessa (1997).

5. Metod

Två metoder har använts vid denna studie. Den ena metoden är explorativ intervju med öppna frågor. Vilket menas med att intervjun är öppen och ringa strukturerad. Syftet med denna metod är att möjligheter till nya upptäckter av ämnet skall kunna göras med hjälp av det insamlade empiriska materialet. Kvalitativ metod har valts då intresset ligger i att försöka förstå mammornas sätt att resonera, reagera och att försöka förstå deras livsvärld (Kvale, 1997). Den andra metoden är Self report innehållande öppna frågor. Self report är ett alternativ till intervjuer men respondenterna får beskriva sina upplevelser i text utifrån ställda frågor (Davidsson, 2007). Detta är en användbar metod då respondenter inte har tid för intervjuer. Fördelen med denna metod är att respondenterna i lugn och ro kan beskriva sina upplevelser utan att bli påverkade av intervjupersonen.

5.1 Intervjuguide

Intervjuguiden (se Bilaga) är ringa strukturerad vilket innebär att en intervjuguide innehåller frågor men ger också utrymmer för flexibilitet utifrån intervjupersonens behov samt skall kunna ge möjligheter till att hitta nya upptäckter av det empiriska materialet (Bryman, 2001 & Kvale 1997). Frågornas syfte är att visa hur identitetsskapandet påverkas utifrån olika faktorer i mammornas liv utan att de vet om att det handlar om identitetsskapande, då det kan medföra att svaren formas för att tillfredställa resultaten. Intervjuguiden innehåller olika områden som behandlar moderskap, livet med och utan barn samt skuld/ ångest. Intervjuguiden har till viss del utformats utifrån bakgrundsarbetet men innehåller även intressanta frågor som skall kopplas ihop med identitetsskapandet. Metoden Self report är ett alternativ till intervjun där respondenter svarar på frågor utifrån studiens problemområde. Svaren skrivs som en text så utförligt som möjligt för att sedan analyseras. Det är viktigt att frågorna är tydligt utformade då det inte finns någon möjlighet till följdfrågor (Davidsson, 2007). Frågorna till Self report är nästintill samma som intervjuguiden men har ändrats lite till form men inte till innehåll. Det kommer inte att märkas i analysen att insamlingen av materialet gått till på två olika sätt, vilket inte heller är meningen att det ska märkas.

5.2 Reliabilitet och Validitet

Reliabilitet och validitet är två begrepp som används vid undersökningar för att se att de är tillförlitliga, om man gör om undersökningen får man samma resultat (Bryman, 2001) och om den är giltig, att man har mätt det som den var avsedd att mäta. Denna studie utgår från symbolisk interaktionism och huvudpunkten är att vi hela tiden befinner oss i föränderliga processer. Reliabilitet skapas genom att intervjun är nogt beskriven så att andra ska kunna göra om studien och få liknande resultat. Validitet visar sig genom intervjuguiden. Intervjuguiden är utformad på ett sätt som visar att jag mäter det jag i syftet tänkt mig mäta. Är intervjuguiden tillförlitlig och nogt beskriven och stämmer överens med mitt syfte och mina frågeställningar kommer även mitt resultat kunna visa på tillförlitlighet och giltighet. Då min intervjuguide är ringa strukturerad och bara till viss del utgår ifrån min teoridel kan validiteten och reliabiliteten i viss mån ifrågasättas.

5.3 Genomförandet av intervjuerna

Kontakt togs med en öppen förskola. Deras lokaler användes för att intervjua mammorna. Barnvakt ordnades i samband med intervjun om mamman och barnet ville det. Då jag besökte den öppna förskolan träffade jag fyra mammor med barn mellan 1-2 år som ville medverka. Vi avtalade tid redan på plats och intervjuerna skulle börja veckan därpå. Endast två av de fyra mammorna kunde medverka när intervjuerna skulle starta. Urvalet för metoden Self report har gått till så att en av kvinnorna, som inte hade möjlighet att medverka vid en intervju, fick hem frågor över e-mail, den fjärde mamman föll bort, därefter tog jag kontakt med ytterligare två kvinnor som fått möjlighet att svara på Self report frågorna över e-mail. Detta urval för båda metoderna har valts då intresset ligger i att se hur kvinnor utvecklar sitt identitetsskapande när de har varit mamma en kortare tid.

Innan intervjuerna startade gjorde jag en pilotintervju med en mamma med ett barn mellan 1-2 år. Jag fick många bra tips om vilka frågor som var för svåra, som behövde utvecklas samt vilka som var bra, utifrån hennes perspektiv som mamma. Dock kan jag se i efterhand att kopplingen till teoridelen föll bort. Intervjuerna har transkriberats ordagrant, svaren har sammanställts från alla respondenter i text med betydande citat samt svaren har diskuterats och kopplats till min teoretiska bakgrund.

6. Resultat

Analysen är gjord utifrån uppsatsens syfte och teoretiska ram och resultatet kommer nedan att presenteras under tre rubriker med betydande underrubriker som representerar mina frågeställningar. Av intervjuguiden ser jag intressanta områden och har därför valt att sammanföra flera av frågorna under dessa rubriker. Varje rubrik utgår ifrån mammornas subjektiva tolkning.

Respondenterna bestod av 5 mammor i åldern 22-33 år. Yrkesrollen innan barnet kom varierade stort, en mamma var vikarierande undersköterska, två var lärare varav en även egenföretagare, en jobbade i en sportaffär och en var nyutbildad i sin yrkesroll (Skriver inte ut denna yrkesroll då det kan avslöja personens identitet). 4 av 5 barn var planerade men alla var väl mottagna ut i livet. Namnen som används nedan är fingerade och kan därmed inte relateras till personen i verkligheten.

6.1 Påverkan av identitetsskapandet

6.1.1 Intressen och uteliv

När det handlar om val och prioriteringar i mammornas liv fokuserade ett område på hur livet såg ut innan barnet kom och efter, i intressen och uteliv. Sandra och Therese träffade kompisar och festade mycket. Therese tog dagen som den kom och Sandra kände att hon kunde göra i stort sätt allt hon ville, hon höll även på med hästar lite grann. Therese liv ser lite mer annorlunda ut nu enligt henne då hon inte bara kan sticka iväg utan att först tänka på vad hon skall ha med sig till barnet.

”Livet ser väl likt ut men man sätter inte sig själv i första hand längre, det finns någon som man alltid tänker på först”.

Även Sandras liv har förändrats efter att hon fick barn, hon säger att hon hinner med hästar i liten skala men sen har hon även hittat ett nytt intresse. Hon kände att hon ville bryta gamla vanor och hitta ett nytt intresse för att hon själv skulle få komma ut, så hon följde med sin mamma och började bugga, vilket hon föll för direkt. När hon är iväg och buggar får barnets pappa vara hemma med barnet. Katrin träffade sina vänner och tränade ganska mycket samt hade hemmakvällar med sambon innan de fick barn. Malin tränade också mycket och spelade golf

men hade även som intresse att pyssla och fotografera. Även hos dessa mammor har livet förändrats, Katrin tränar inte alls lika ofta och träffar inte sina vänner på samma sätt som innan. Hon säger att under mammaledigheten träffade hon sina vänner oftare än innan men det berodde på att även de var mammalediga. Nu när de träffas blir det oftast under en eftermiddag så barnen kan vara med och leka, än på kvällarna som innan. Hon säger också att gå på fest gör hon inte lika ofta nu som förr, utan det blir väl någon fest då och då. Malin säger även hon att hennes intressen har minskat, men har även hon som Sandra hittat ett nytt intresse. I och med att hon blivit mamma har hon också blivit mer social, förr hade hon och hennes sambo inte så stor umgängeskrets utan den har utvidgats nu när barnet är fött, även om de hade mer tid då än nu, att träffa vänner är nu ett stort intresse.

Träningen och fotograferingen för Malins del har minskat

”Jag håller kvar träning lite grann men inte alls på samma vis utan jag får vara glad om jag hinner iväg en gång i veckan ehh. Och så är det min fotografering jag har kvar men inte alls i samma utsträckning som tidigare”.

Carolina berättar om hur hennes liv såg ut innan barnet kom in i deras liv

”Några år innan vi fick vår dotter var det bara karriär som gällde både för mig och min man. Det innebar mycket flytt och även flera säsonger med dubbelt boende då vi fick arbete på olika håll. Kul och spännande till en början men efterhand väldigt slitsamt. Träffade mycket folk och vänner för livet och deltog i en rad intressanta projekt men vårt privatliv började bli lidande. När vi var lediga gällde det att pussla ihop tid med familj och vänner och hinna med oss själva. Mycket resor, fjällvandringar, umgås med vänner. Flitiga biobesökare. För att vi skulle kunna skaffa barn krävdes det av oss att vi gjorde omprioriteringar”.

Carolina berättar att de gjorde omprioriteringar för att deras dröm om ett barn skulle gå i uppfyllelse och mycket har ändrats sen dess. Nu står barnet i fokus och omprioriteringar fortsätter. Nu när de ska träffa sina vänner åker de uteslutande hem till varandra och äter i stället för att gå ut och det är av praktiska skäl. Men hon säger att ibland går hon ut med sina vänner själv och sambon får vara hemma och tvärtom. Hon berättar att de träffar sina respektive familjer mer nu än innan och resorna har minskat. Hon är fortfarande mammaledig och spenderar den mesta tiden med barnet vilket hon säger är helt underbart. Hon träffar andra mammor och pratar barngrejor.

”Ja det är ett helt nytt liv som man måste uppleva för att förstå”.

6.1.2 Fördelning av sysslor

Ett område handlar om hur fördelning av sysslor ser ut i respondenternas familjer. Carolina och Therese berättar att eftersom de är mammalediga är det de som sköter hemmet och barnet. Therese säger dock att när sambon kommer hem delar de på allt, delar på nattningen och matningen men på natten är det hon som tar över då sambon behöver sova för att orka upp till jobbet. Carolina säger att på helgerna delar de upp hushållsarbetet men det är ändå hon som har huvudansvaret för barnets mattider och potta. Även Katrins arbetsfördelning i hemmet ser ungefär ut som Therese och Carolinas men hon säger även att när pappan var pappaledig var det han som tog hand om hemmet. Även Katrin känner såsom Carolina att hon tar större ansvar på helgerna. Malin och Sandra tar också hand om sysslorna i hemmet men förutsättningarna är lite annorlunda än mot de andra tre mammorna. Malin berättar att redan innan barnet kom var hon och hennes man medvetna om att hon skulle sköta det mesta hemma då han sköter deras företag. Han tar dock hand om dammsugningen, det gör hon sällan.

”Jag är oftast nöjd med fördelningen men det kan vara någon eftermiddag som han bara kommer hem och sätter sig i soffan och man tänker hallå, ser du inte att det och det och det behöver göras”.

Ibland säger hon till, ibland surar hon och ibland gör hon det själv. Nätterna tar hon eftersom barnet är van vid henne och lugnar sig fortast då. Nu när barnet har blivit lite större avlastar hon mannen på företaget i stället så att han kan vara hemma lite mer, vilket de känner är viktigt för de alla tre. Även Sandra gör allt hemma då hennes sambo har ett nystartat företag. Hon var inställd på det och visst tycker hon att det är jobbigt men då får hon det som hon vill ha det. När hon ber honom om att göra saker gör han det, hon nämner att hon skulle vilja ha det jämnare fördelat, men hon säger även att bara företaget kommer igång och han kan vara hemma lite mer blir det nog bättre. Hon säger även att de har pratat om detta väldigt mycket och att hon har blivit arg, men hon ser även att han brinner för det han gör och vill inte stoppa honom på något vis. Hon berättar även att ibland när han har gjort i ordning diskbänken känns det bara så underbart skönt. Barnet tar även hon mest hand om men när sambon kommer hem och ser att barnet längtat efter honom sätter han sig och leker med honom, då känner Sandra spontant att hmm: -” öhh, vad skall jag göra nu då...”. Men det är fortfarande

positivt säger hon för att nu har hennes sambo förstått att även han är efterlängtd och behövd av barnet, nu känner hon att hon kan åka iväg själv och vet att han tar hand om barnet jättebra utan några problem.

6.1.3 Ångest och skuld

Detta område behandlar hur mammorna känner inför skuld, ångest och dåligt samvete. Therese anser att ångest och skuld inte hör ihop med att vara mamma, hon säger att det i så fall hänger ihop med att man inte hinner göra alla saker man vill med barnet. Carolina är också sparsam med detta svar och säger att den enda ångesten hon kan relatera till är när hon hade förlossningsdepression, hon tyckte det kändes bisarrt att ha ångest när hon borde vara superlycklig. Katrin däremot uttrycker att hon absolut känner skuld och ångest/dåligt samvete

”Idag lämnade jag mitt barn till barnvakt, men jag kanske skulle ha stannat hemma själv istället. Man känner även dåligt samvete över att man ska lämna bort barnet till dagis, när man egentligen vet att det är tryggast hemma”.

Sandra uttrycker också att det dåliga samvetet kommer fram när hon lämnar bort barnet till barnvakt

”Ja ja herregud, när man går ut, samvetet finns där, att jag lämnar bort honom för att JAG skall ha lite roligt. Tankar om att har jag inte roligt med barnet, börjar gny i huvudet, måste nästan slå bort den tanken med en gång och tänka på att man måste fokusera på sig själv någon gång också och inte bara barnet”.

Även när det kommer till uppfostran kan Sandra känna av ångest

”När man blir arg på sitt barn och sätter ner honom och han bara gallskriker och gud skulle jag ha gjort så här, skall jag vända om och ta upp honom. Eller även om man inte vill att han skall göra så, sätter man ner honom. Skall man vara hård eller skall man vara snäll, jag har fått den uppfostran att man skall sätta gränser, man kan inte hålla på att klättra överallt. Min mamma har varit dagmamma och jag har det inom mig och på något sätt kan det även stärka mig men även ge mig lite ångest, men då kommer man på det att han är ju bara arg för att jag lyfte ner honom”.

Malin har också situationer i sin vardag där hon upplever att skuld och dåligt samvete kommer fram

”Man tänker: gör jag rätt, borde jag ha gjort så här eller förstör jag mitt barn när jag gör så här. Framför allt när det handlar om maten i vårt liv, barnet är inte så bra på att äta middag och då blir jag irriterad när hon inte äter, irriterad och arg, då får jag dåligt samvete. Fast hon äter alla andra mål på dagen. Man har förväntningar på att man skall vara på ett visst sätt och är rädd att man inte kan leva upp till dessa, men resultaten om man gjort rätt får man ju inte först förrän om ett tag så man vet ju aldrig egentligen”.

6.1.4 Framtidsplaner

Mammornas framtidsplaner ser även dem olika ut. Katrin har börjat jobba som vanligt fast 70 %. Therese skall börja jobba på sitt jobb igen om hon inte kan få tag i något annat närmare hemmet. Sandra har inget jobb att komma tillbaka till men hoppas på att få ett snart. Hennes dröm är att få läsa till sjuksköterska och ambulansförare men där säger ekonomin stopp

”Man vill ju inte bara leva på bröd och vatten och man kan ju läsa senare i livet, men nu får jag hanka mig fram på olika jobb, men jag trivs bättre med det än att vara fast på ett ställe, men det är ju en framtidsdröm jag har, och det är ju lite synd”.

Carolina söker jobb för fullt och hoppas på något nära hemmet då hon inte vill att barnet skall ha för långa dagar på dagis. Det behöver inte vara något som är relaterat till min utbildning säger hon, hon kan tänka sig lite av varje. Hon skulle vilja vara hemma tills barnet blir två år men ekonomin säger ifrån.

”Å skall jag vara helt ärlig så vill jag inte lämna till dagis alls, men men.”

Malin skall ha barn igen så hon planerar inget jobb på ett tag, men hon skall försöka sköta bokföringen i deras företag så länge det fungerar ihop med det nya barnet.

6.2 Förändringar vid identitetsskapandet

6.2.1 Självet, självbild och självförtroende

Det finns frågor i intervjuguiden som handlar om hur kvinnorna ser på sig själva och hur självbild och självförtroende uppfattas före respondenterna blev mammor och efter. Katrin berättar att hon är en 30 årig mamma som jobbar som lärare. Hon är social och tycker om att jobba med människor. Hon är ansvarsfull och tar gärna på sig många uppdrag, men blir lätt stressad om hon har för mycket runt omkring sig. Hon kan oroa sig för småsaker. Hon tycker att hennes självförtroende är ganska likt innan hon fick barn som efter

”Det som har ändrats är att man känner sig så oerhört älskad sen man fick barn och samtidigt för det med sig mycket oro över om man gör rätt eller fel som mamma”.

Hennes självständighet har inte heller ändrats så mycket, utan hon tycker om att diskutera saker innan hon tar några beslut. Är det saker som rör barnet diskuterar hon det gärna med sin sambo

”Känner mig dock inte osjälvständig, utan har snarare ett behov att prata igenom saker innan jag bestämmer mig. Detta gäller såklart inte små beslut i vardagen, då fattar jag de själv”.

Malin beskriver sig själv som mest mamma, egen företagare och sedan är hon lärare. Innan hon fick barn var hon en väldigt ambitiös människa och gjorde allt till 100 %, hon är fortfarande ambitiös men har nu mera realistiska krav, hon kan inte lägga ner all sin kraft på ett projekt utan måste dela upp energin för att orka.

”Tror att jag har förändrat min självbild något, jag är nog starkare och vet mer vad jag vill, tryggare, om jag tänker på mitt jobb som lärare, där är jag ju mycket mera stark nu än tidigare, så kan jag känna. Ja, kanske att man vet hur det är att ha barn att man får en annan bild av föräldrarna man möter, blir kanske bemött med mer respekt, då vet dem att man vet hur det är att ha barn”.

Hon är självständig men har kanske blivit det ännu mer nu efter att ha blivit mamma, hon tror det beror på att hon tar fler beslut nu än innan och att hon på något sätt blivit mognare och vågar ta fler svåra beslut och blir stärkt av det.

”Jag tror att jag har varit självständig i hela mitt liv, oförändrad, behöver inte luta mig mot min man jag klarar mig väldigt bra själv, fast kanske än mer sen vi fick företaget eftersom han är där större delen av dagen, jag skulle inte överleva om jag inte kunde klara mig själv och inte kunde ta mina egna beslut och lösa mina problem”.

Sandra beskriver sig som omtänksam, snäll och sprallig, hennes självförtroende och självbild var nere i botten innan hon blev mamma, hon trivdes aldrig med sig själv och kände att hon inte gjorde någon nytta. Hon hade precis gått ur skolan och hon visste inte vad hon ville, hon var kluven. När hon fick veta att hon var gravid kände hon att nu får hon ju ändå något att göra. Efter att hon fått barn kände hon helt annorlunda.

”Självförtroende nu, åh herregud, vilket självförtroende, åh men liksom att jag klarar föda en unge, bara det är ju helt otroligt, och visst det är ju så att man får barn, man går upp kilon och sånt där när man är ung mamma, det är mycket om utseende men alltså jag har lärt mig att det inte är allt, utan jag har blivit mer starkare. Jag har visat folk att jag klarar detta att vara mamma och det har stärkt mig otroligt mycket”.

Sin självständighet berättar hon om att den har hon lärt sig tidigt att utveckla då hennes föräldrar skilde sig och hon flyttade med sin mamma, som inte hade så mycket pengar, hon själv fick snabbt gå ut i egna jobb som hon själv fick fixa.

”Jag har kämpat lite mer det har jag fått göra, det har påverkat mig som person positivt. Självständigheten nu har blivit ännu lite bättre, jag ger mig ut och jag vågar ta kontakt med folk, just när man har med barnet på stan och folk kommer fram och pratar och då vågar man, jag är väldigt öppen av mig och vågar tjöta i princip med alla så det har blivit bättre”.

Therese beskriver sig som glad, envis och temperamentsfull. Lite av en pojkflicka som hon tror är ganska lätt att lära känna. Hon tycker inte att hennes självbild har förändrats i och med att hon blivit mamma. Men innan hon fick barn var hon inte så självständig. Hon hade svårt att ta beslut om allt möjligt, men nu efter att hon har blivit mamma har det förändrats. Hon har blivit mycket mer självständig. Carolina beskriver sig själv som lugn, trygg, strukturerad, hjälpsam, bestämd och effektiv. Hon är även en stolt mamma till ett underbart barn. Hon har alltid känt sig trygg med sig själv men det vacklade lite under förlossningsdepressionen men det släppte när hon kom ur den.

”Måste säga att jag växt otroligt som person, att bli mamma är stort och förändrar allt. Allt annat känns nästan oviktigt bara mitt barn mår bra”.

Självständigheten säger hon också att hon hade redan innan och den har inte förändrats sen hon blev mamma, hon har alltid haft en egen vilja och sagt vad hon tycker högt. Viktigare saker i livet har hon rådfrågat sin mamma och sin man om, innan beslut har tagits, hon har alltid kunnat gå sin egen väg.

”Enda förändringen är att sedan jag fått barn har jag lärt mig vikten av att kunna kallprata med andra mammor. Något som jag aldrig har förstått vitsen med förut”.

6.2.2 Göra saker för sin egen skull

På frågan om mammorna gör saker för bara sin egen skull säger Carolina att det är dåligt med det. Hon berättar att det går lite upp och ner över hur frustrerad hon är. Hon försöker hitta på något själv varje vecka men inget är schemalagt. Sandra börjar trevande att hon inte gör något för sin egen skull men får senare fram att

”Visst om jag åker iväg och rider är det delvis för min skull men också för barnets skull som får en glad mamma. Känner mig gladare för att jag har fått komma ut och fått röra på mig, då blir jag ju gladare som person själv också”.

Therese säger att hon har börjat göra egna saker såsom att träna och träffa kompisar ibland och hon är nöjd med det, hon vill dock nämna att detta känns bra för då får pappan och barnet egen tid tillsammans. Malin tränar ett pass i veckan och vill inte mer, vill hon mer någon gång är det inga problem bara pappan kan ta barnet. Även Katrin säger att hon gör lite för sin egen skull och säger att vissa dagar längtar hon efter mer egen tid men att det brukar snabbt gå över.

6.2.3 Relation till partnern

Intervjupersonernas relation till sin partner har sett olika ut innan och efter barnet. Therese säger att deras förhållande innan barnet kom var väldigt bra, de hade roligt ihop och umgicks med sina vänner, gjorde det mesta tillsammans och hon säger att de har nästan inte behövt jobba på sitt förhållande. Efter att barnet kom har de fått jobba på förhållandet lite mer, de har fått börja dela på allt annars hade det inte fungerat, säger hon. Hon tycker inte det är negativt eftersom båda undrar vad de egentligen gjorde innan de fick barn. Katrin berättar att hon och hennes sambo har levt länge tillsammans och känner varandra utan och innan och umgicks mycket med gemensamma vänner innan de fick barn.

”Visst har vi mindre tid för varandra nu än innan vi hade barn, men vi har också något fantastiskt tillsammans (alltså vårt barn) så det gör inte så mycket”.

Nu försöker hela familjen göra mer tillsammans men att kommunikationen dem emellan kan ha blivit sämre, då de inte alltid har tid att reda ut alla saker. Hon säger att de får anstränga sig mer nu på att jobba på förhållandet och de försöker att hitta på saker bara för dem två ibland. Carolina berättar att det var mycket fokus på karriär och utbildning, de pratade om allt och kompletterade varandra. De försökte sätta sitt förhållande i centrum men det var inte så lätt då de ibland inte sågs mer än en helg i månaden under något år. De umgicks mest med vänner tillsammans och gjorde alla resor tillsammans. Efter att de fick barn märkte de att allt förändrades:

”Sedan vi fått barn har vi märkt att det är lätt att tappa bort varandra. Läger locket på många gånger och så samlas det ihop till något jätte stort. Positivt är att se sin partner i hans nya roll/personlighet, vilket engagemang för att göra allt för vår dotter. Så snacket om att det kan bli problem när 2 blir 3 stämmer, vilket vi båda tyckte var jätte överdrivet innan vi själva fick barn. Är väl just för att man får nya roller och till viss del förändras som person, gäller att möta varandra på ett nytt plan vilket kanske inte alltid är så lätt. Vi har nästan schemalagt pratstunder med varandra där vi ”måste” prata om annat än vårt barn”.

Malin berättar att deras förhållande innan barnet kom var mer inspirerat av shoppingrundor och utflykter och att förhållandet blev mer fördjupad efter att de fått barn eftersom man fick något så starkt gemensamt som hon uttrycker det. Innan barnet kom hade de mer tid för varandra men utnyttjade inte tiden, ibland funderar de på vad de egentligen gjorde innan barnet kom. Hon anser att de inte kommit till någon punkt i förhållandet då de behöver arbeta mer på förhållandet,

det inte är så stor skillnad innan som efter, men de måste dock arbeta på att inte glömma bort varandra idag

”Att man inte bara fokuserar på barnet, för om inte vår relation funkar så funkar ju inte familjen”.

Hon säger att innan barnet hade de mer tid att prata med varandra och att de kanske tar varandra mer för givet nu, vilket de måste jobba på. Hon vill ändå komma fram till att relationen varken är bättre eller sämre innan som efter och att de får anstränga sig lite mer nu för att skaffa barnvakt om de vill åka ensamma och hitta på något för att stärka relationen ytterligare. Det sista hon säger är:

”Efter att barnet blivit ett år kändes det som att livet började lätta lite det blev inte lika tunggjort och då hade man lite mera tid, men den har förändrats. Den är ju, som jag sa att det är ju så starkt att få ett barn tillsammans det är ju ditt och mitt, man får en helt annan relation för att den är så djup”.

Sandra har en helt annan upplevelse av sitt förhållande i och med att de blev föräldrar. Hennes liv har förändrats otroligt och hon och hennes partner har fått kämpa hårt:

”Det var inte bra alls, vi är gifta, vi var nära på att bryta innan vi fick reda på att jag var gravid då. Om vi inte hade fått barnet hade det inte hållit. Vår relation är idag hur bra som helst, ja, inte bara för att barnet kommit utan vi har fått arbeta ganska hårt, vi har varit och pratat med en professionell samtalspartner, åh verkligen då, det var också liksom ung mamma många tvivlar på en, eftersom jag var den där festtjejen så blev de, åh herregud så gick det rykten i detta lilla samhälle. Åh hur ska hon klara detta, åh ska hon verkligen klara och börja, så blev det ju törn rakt ner, men min man visade sig stark och liksom vi kämpade tillsammans åh det tror jag inte han hade gjort innan vi fick barnet. Då hade han, - åh det går rykten då måste vi härifrån, utan nu är det mer, åh skit i dem vi klarar oss, så det har blivit mycket bättre”.

6.3 Identitetsskapande utifrån Symbolisk interaktionism

6.3.1 Andras syn och roller

Detta område handlar om hur respondenterna tror att andra uppfattar dem samt hur de ser på olika rolltaganden. Katrin tror att andra uppfattar henne som positiv och pratsam, kanske för pratsam. Hon tror dock att hennes närmaste vänner skulle beskriva henne lite annorlunda. Hon tror att man kan vara olika personer i sin vardag, hon tror att det gäller både yrkesroll och privatroll.

”Men man är ju alltid samma person och är man för tillgjord så fungerar ju inte det i längden. Tror att jag själv är lite olika som person på jobbet och hemma, men till största del är det detsamma”.

Malin tror att andra skulle beskriva henne som företagare eller lärare.

”Folk utifrån kanske inte ser att man är just mamma men det är så jag upplever mig själv”.

Hon tror inte att människor kan vara olika personer beroende på vilka de umgås med, hon tror dock att om de är osäkra i sig själva så kanske de går in i olika roller. Är man bara övertygad om vem man är och är stark i sig själv så behöver man inte vara olika.

Sandra tror att andra skulle beskriva henne som omtänksam, sprallig, glad och rolig ibland. Hon tror att man kan vara olika personer beroende på vem man umgås med, hon har varit sådan själv.

”Med kompisar var jag den spralliga tjejen, crazy så där, öhmm med min kille skulle jag ju vara sprallig och glad men på ett annat sätt, det skiljer så många år mellan oss och ibland kändes det som att åhh, han är så mogen och så jävla ordentlig, och då ville jag ju också vara det, men jag kom liksom inte upp ända dit”.

”När jag är med familjen är jag nog mig själv, så som jag skall vara. Eller liksom ah så där, med kompisar är jag ju alltid så glad och då måste man ju ånga på det och visa att man är sådan och inte visa att man kan vara sur en dag. Men där har jag ändrat mig och visar nu att sådan här är jag och ni får acceptera mig som jag är. Men självklart blir man lite delad. Att jag har blivit mamma påverkar och de har börjat förstå att jag inte alltid kan vara glad, om jag har haft en skrikig natt kan jag inte sitta och vara.. hehehe...då är man självklart trött och lite grinig och det är jag glad att de har kommit på att jag inte alltid kan vara sprallig och glad”.

Therese tror att andra skulle beskriva henne som en glad tjej som vet vad hon vill och hon tror säkert att man kan vara olika personer beroende på vem man umgås med. Hon själv är inte sådan, hon tror att hon uppträder lika oberoende på vem hon umgås med.

Carolina tror att andra skulle beskriva henne som lugn, står med båda fötterna på jorden, rolig, ironisk, effektiv, noggrann, lojal, hjälpsam, bestämd och snäll. Hon tror lite tveksamt att man kan vara olika beroende på vem man umgås med

”Med vissa vet man att allmänt prat räcker och man går inte djupare in på något. Med riktigt goda vänner är man mer sig själv, behöver inte tänka efter. Har även olika relationer till mina föräldrar. Är väldigt avslappnad med min mamma och mer iakttagande/skärpt med min far”.

6.3.2 Samhällets förväntningar

Om samhället hade några förväntningar som påverkade mammorna fanns det delade meningar om. Sandra berättar att hon tror att det finns förväntningar om att man skall vara en ansvarsfull mamma, att man skall sköta barnet och alltihop.

”Jag vågar knappt säga att jag ska gå ut någonstans, att jag skall lämna bort mitt barn bara för att jag skall gå ut och ta en öl. Då får ju folk för sig att hon är ute varje kväll, det känns som att de har den blicken att om jag även bara ska köra min bror, åh hon dricker”.

Men sen säger hon att hon inte lever efter dessa förväntningar, hon struntar i vad folk tycker

”De får tycka vad de vill, jag vet att jag sköter om mitt barn perfekt så jag stänger av”.

Malin har inte ens funderat på samhällets förväntningar, men om hon tänker efter så kanske de förväntar sig att man skall uppfostra sina barn på ett bra sätt. Hon tänker sig in i rollen när hon själv är lärare och vad hon förväntar sig av sina elevers mammor och då tänker hon på omsorg och allt det grundläggande

”Man kan se att ja nu var den mamman på krogen och då får man fördomar så jag tror absolut att hur man klär sig och uppför sig påverkar. Jag lever efter mina förväntningar och lever nog efter samhällets också”.

Therese har inte märkt några förväntningar. Carolina däremot har gjort det:

”Oj ja allt ska vara rosenrött när du får barn. Du skall absolut inte säga att du tycker det är jobbigt och att det känns upp och ner, med andra ord du skall inte få förlossningsdepression. Många av mina kompisar blev chockade när jag berättade om hur jag kände, men sen kröp det fram här och var att det nog inte varit rosenrött hos någon utan alla haft jobbigt på olika sätt. Saker som jag aldrig hört dem säga. Jag kände ju mig jätte onormal i början, vi hade långtat efter barn så länge å så får jag förlossningsdepression. Det fick jag inte ihop då. Men sakta och säkert förstod jag att många haft åtminstone lite ångest över både det ena och det andra men aldrig sagt något. Nej jag lever inte efter dessa förväntningar, jag gör som jag vill och säger det högt”.

Katrin har också märkt att det finns förväntningar

”Vi ska vara snälla och goda och nöjda. Tror dock att förståelsen över att det vissa dagar kan vara jobbigt och att man inte njuter till fullo är större nu än tidigare. Media målar också upp en bild av mammor som ska fixa allt, barn, karriär, kärlek, satsa på sig själv mm. Denna bild tycker jag inte är acceptabel. Det är så omvälvande att bli mamma och man måste få tid att landa i sin roll”.

Tre av mammorna har även känt av i början av sitt moderskap påverkan i fråga om hur man skall vara som mamma, några genom sina svärföräldrar och andra genom kompisar som inte har barn.

”Alla har ju ”sina” goda råd att komma med, gäller att se dem som råd och inte som regel för hur det ska vara. Möten på BVC är ju lite mesiga i och med att de håller sig till standarduttrycket - det är normalt- om allt” (Carolina).

Ju längre tiden gick och ju säkrare mammorna blev i sitt moderskap försvann den påverkan, nu anser de att de inte är speciellt påverkade och vet vilka råd de ska

följa och inte. De två andra mammorna vet att det kanske finns normer och annat som säger det ena och det andra men inget som de känt sig påverkade av.

6.3.3 Vänners påverkan

På frågan om vänner med barn påverkar mammorna säger Carolina att de flesta i hennes bekantskapskrets har barn som är lite äldre än hennes och att de påverkade henne mer i början när hon inte var så säker i sin mammaroll, nu säger hon att de inte pratar på det sättet som gör att man påverkas av varandra.

”I början var det nog mest negativt eftersom jag blev stressad av att vi inte gjorde si eller så. Positivt är ju att man ser ungefär vad man har att vänta sig under uppväxten. Sen har vi kompisar som fått barn ett halvår efter oss. De jämför mycket med oss fortfarande, det kan kännas lite jobbigt. Vi har inte riktigt lika syn på allt om vad man ska göra för sitt barns bästa. Vi pratar alltid med och till vårt barn, gosar och kramas mycket och går in direkt när hon vaknat. De gör inte så mycket av detta utan tycker deras tös blir självständigare om hon somnar/vaknar själv och inte bärs på för mycket. Det gör att man blir lite hämmad i umgänget med deras tös. När man plockar upp henne känner man sig nästan lite skyldig och det är en märklig känsla”.

Katrin, Therese, Malin och Sandra har också vänner med barn men känner ingen direkt påverkan. De bollar frågor med varandra och det är enbart positivt, att be om råd när man behöver är bara skönt ibland.

7. Diskussion och slutsatser

Diskussionen sker utifrån resultatet med koppling till min teoretiska bakgrund, som även besvarar mina frågeställningar. I den här studien går det att urskilja att det inte är någon självklarhet att utvecklingen av identitetsskapandet för kvinnan som egen person går framåt när hon blivit moder men att kvinnans identitet och identitetsskapande har förändrats sen hon blivit mamma kan styrkas här. Idag säger eller hoppas man på att reflexiviteten även för kvinnan har förändrats och utvecklats med tiden, att kvinnan idag är mer självständig och har lika mycket frihet och valmöjligheter som mannen (Giddens, 2003). Respondenterna menar att de är mer självständiga nu efter att de blivit mammor vilket de tror beror på att de måste ta fler beslut nu än innan, men när man går vidare i deras svar så kan man utläsa att alla mammor har gett upp stora delar av sina intressen och sätter sig själva i andra eller till och med i tredje hand.

”Livet ser väl likt ut men man sätter inte sig själv i första hand längre, det finns någon som man alltid tänker på först”(Therese s.16).

Trots att respondenterna har kunskap om val och självständighet undrar jag var självständigheten tog vägen, menar de att deras aktiva val är att sätta sig själv i sista hand, finns det utrymme för att prioritera sig själv eller är de omedvetna om hur det går att kombinera sig själv som kvinna och livet som mamma.

Påverkan av identitetsskapandet

Vad är det då som påverkar identitetsskapandet? Alla respondenter menar att de tar största ansvaret hemma, Carolina och Therese gör det för att de är mammalediga och att partnern hjälper till i viss mån när han kommer hem. För Katrins del ser det likadant ut fast i hennes situation har även pappan varit hemma med barnet och då hade han ansvaret, men hon säger också att även om båda är hemma på helgerna är det hon som tar största ansvaret. För Malin och Sandras del ser förutsättningarna annorlunda ut än för de andra, de har redan innan barnet kom bestämt ihop med sin sambo att de ska sköta hemmet då sambons jobb kommer i första hand. Carolina som är nyutbildad inom ett yrke hon brinner för kan tänka sig att avstå från detta för att barnet skall få komma i första hand. Här kan man urskilja att fördelningen av sysslor i hemmet styr en del. Att kvinnan har fullt ansvar för barn och hem även på helgerna kan medföra att identitetsskapandet sätts åt sidan. Även valen om att mannens intressen skall gå först påverkar kvinnans egen utveckling.

Ytterligare faktorer som påverkar är skuldkänslorna gentemot barnet. Mammorna kan känna skuld att de inte räcker till för barnen. Carolina och Katrin ifrågasätter varför barnen skall behöva gå på dagis när de är tryggast hemma. Carolina avstår från sin karriär för att barnet inte ska behöva gå så länge på dagis. Andra tankar som respondenterna gav uttryck för var när de lämnar bort barnen till barnvakt. Skulden kommer in när de tänker att de kanske kunde ha varit hemma istället. Detta visar att mammorna väljer barnet före sig själva. De är upptagna med att alla andra ska må bra, men vem säger att barnen inte har ett behov att gå på dagis för sin utveckling? Elvin-Nowak påvisar att skulden sätts in då mammorna tror att barnen tar skada av deras beslut, men det finns inga vetenskapliga bevis för detta. Att kunna skilja på sina egna behov och andras kan vara svårt för mammor och när mammorna får bekräftelse genom att ta ansvar för barnet är det svårt att bryta det mönstret (Elvin-Nowak, 2001). Att skydda sig mot skuld och ångest är något

som många människor gör enligt Svedberg (2003). När respondenterna talar om alla uppoftningar och val de har valt bort efter att de fick barn kan skuld mot dem själva som person märkas av. Det syns inte så tydligt, men om man går igenom respondenternas svar noga kan man märka vissa gliringar om hur de skulle vilja ha det.

”Jag är oftast nöjd med fördelningen men det kan vara någon eftermiddag som han bara kommer hem och sätter sig i soffan och man tänker hallå, ser du inte att det och det och det behöver göras” (Malin s. 18).

Ibland säger hon till, ibland surar hon och ibland gör hon det själv. Man kan märka en viss missnöjdhet. Men det kanske är en strategi hon använder för att inte gå under, hon upphöjer istället värdet på att barnet alltid går först och hennes egna behov inte är så viktiga vilket resulterar i att hon utför sysslorna själv. Från detta drar jag slutsatsen att respondenterna främst skapar sina identiteter genom mammarollen. Detta kan kopplas ihop med Berg Slanges farhågor om hur myten om den goda modern, modern som offerar sig för barnet och mannen, vilket gör henne lycklig, påverkar även dagens kvinnor. Modern som ser sig först och främst som moder och inte förrän på tredje- fjärde plats som samhällsvarelse som tar ansvar för sig själv som kvinna (Berg Slanges, 1974). Förr fanns få möjligheter till att utveckla sig själv och handla utifrån sig själv utan människan följde livsförhållanden från generation till generation (Giddens, 2003). Idag finns möjligheter att utveckla och förändra sig själv genom att människan kan vara mer reflexiv men detta går inte att urskilja i resultatet då kvinnan sätter både man och barn före sig själv. För att en människa skall kunna skapa sin identitet måste det ske i samspel med sig själv och andra (Trost & Levin, 2004), om mammorna sätter sig själva och sina behov i sista hand går till stor del samspelet förlorat.

Förändringar vid identitetsskapandet

Giddens talar om att i och med industrialiseringen förändras och påverkas identiteten, vi har fått mer frihet genom kunskap. Självidentiteten har blivit ett reflexivt projekt, människan är inte längre fast i en identitet utan nu har människorna själva ansvaret för att forma sig själva och utveckla sig själva. Människan tvingas att förhålla sig reflexivt till vissa situationer och handlingar (Kaspersen, 2003). Frågan är då, kan människan ta ansvar för sin utveckling och för sig själv? Från svaren av mina respondenter kan jag skönja ett traditionellt sätt att leva när barnen kommer in i familjen, reflexiviteten för sig själv som egen

person går inte att urskilja. Mammorna lägger sina egna intressen åt sidan för att barnet ska komma i första hand. Sandra är tveksam om hon gör något för sin egen skull, men så kommer hon på att hon åker i väg och rider ibland, men hon vill tillägga att det är mycket för barnets skull, för hon blir en mycket gladare mamma när hon kommer hem efter aktiviteten. Däremot har hon börjat bugga vilket hon endast gör för sin egen skull, då får pappan vara hemma med barnet. Här kan man se ett val som främjar hennes egna personliga identitetsutveckling. De andra mammorna har också dragit ner på sina egna aktiviteter vilket de känner sig nöjda med. Katrin säger att hon gör lite för sig själv men vissa dagar önskar hon mer tid för sig själv, men tillägger att den önskan brukar snabbt gå över. Therese säger att när hon är iväg och gör sina saker får pappan vara ensam med barnet vilket hon tycker är bra. Malin menar att om bara pappan kan ta barnet är det inga problem för henne att hitta på egna saker. Svaret på frågan ovan är att merparten av mammorna väljer bort egna intressen och önskningar och därmed den egna utvecklingen som egen person, rollen som mamma för dem är viktigare. De tar ansvar för barnet och de ställer sig bakom mannen för att hans intressen skall tillgodoses först. Valet i det moderna samhället om att kunna ta ansvar och utveckla sig själv som individ och samtidigt kunna vara en ansvarsfull mamma ligger till viss del fortfarande utom räckhåll för dessa mammor. Giddens (1999) säger att det handlar om mer än att bara lära känna sig själv och man måste bygga sin identitet själv genom olika uppoffringar. I resultatet påvisar kvinnorna en omedvetenhet om möjligheten att ett eget identitetsskapande finns. Malin, Therese Carolina och Katrin hade redan innan moderskapet utbildning, jobb och egna aktiva intressen. Sandra däremot hade inget av detta, hon kände inte att hon var någon. Genom moderskapet har Sandra utvecklat sig själv och sina intressen och nu är hon någon i sina egna och i andras ögon, de andra fyra mammorna tycks däremot lagt utvecklandet och sina egna intressen åt sidan. Jag utgår ifrån det empiriska materialet att en mammaidentitet kan hämma utvecklingen av identiteten kvinna om mammorna inte jobbar aktivt med att sammanföra dessa identiteter. Att kunna få nya sociala identiteter att samexistera med gamla (Stevens, 1998) är av stor vikt för människans identitetsutveckling.

I Sterns (1998) studie kom det som en chock för en av hans respondenter att samhället såg på henne som ett med barnet när hon var ute och gick, hon

representerade inte sig själv längre. Även i Brembecks (1998) studie talar respondenterna om att de inte kan bli hela av att vara mamma. Där kämpade vissa av mammorna med att hålla kvar sina gamla identiteter för att kunna "rasa" av sig lite. Detta stämmer inte alls med vad mina respondenter tycker och känner. När mina respondenter beskriver sig själva tar tre av fem mammor upp att de är just mammor.

"Folk utifrån kanske inte ser att man är just mamma men det är så jag upplever mig själv" (Malin s. 25).

De är stolta över mammarollen och det märks i deras svar att de blivit "hela". Några av dem har fått bättre självförtroende och känner sig mer älskade. Självständigheten har förbättrats efter barnet fötts och jag kan tydligt se att de inte ser något negativt med att vara mamma, det är en speciell uppgift som de är stolta över. De identifierar sig som egen person med att vara mamma.

"Måste säga att jag växt otroligt som person, att bli mamma är stort och förändrar allt. Allt annat känns nästan oviktigt bara mitt barn mår bra" (Carolina s. 22).

Giddens (2003) säger att det finns sociala och personliga identiteter, att människan hela tiden påverkas till viss del av andra människor hur hon skall vara som person. Människor tillskriver andra människor olika kännetecken som sedan kan härledas till en identitet. Giddens (2003) säger att en människa kan ha många olika identiteter, såsom mamma, student och ogift, men ofta samlar man ihop sina identiteter och lägger dem under en enda identitet för att undvika konflikter. Detta är något jag kan se hos mina respondenter. Malin samlar sig själv under identiteten mamma och tar med det ut i sitt arbete. Hon tror att det hjälper henne i yrkesrollen som lärare, då hon kan skapa mer förståelse för andra i samma situation. Sandra visste inte vem hon var innan hon blev mamma, nu har hon hittat sin identitet vilket har stärkt henne att komma vidare i livet. Hon tror absolut att man kan ha olika identiteter och att andra sätter press på hur hon skall vara, men det verkar som att det varit en period av splittring i hennes liv och när hon nu funnit sig själv som mamma har även hennes omgivning anpassat sig efter den identiteten vilket har gjort att hon mår mycket bättre. Här ser jag att en mammaidentitet kan hjälpa en människa att må bra. Men jag vill ändå fullfölja tanken med, vad händer när barnet har växt upp, vem är hon då? Man kan alltså

ifrågasätta hur bra eller dåligt det är med olika identiteter och vad de gör för människan och hennes utveckling.

Stern var en av många terapeuter som trodde att när en kvinna blir mamma sker endast en lätt förskjutning av den grundläggande personligheten, kvinnan får bara en extra uppgift. Men han har kommit på att så inte är fallet. En kvinna som inte har fått barn kan aldrig förstå en mamma (Stern, 1998), alltså kan förmodligen inte män heller göra det. Modersmentaliteten påverkar kvinnans syn på livet, hennes handlingar och hennes prioriteringar. Detta påverkar en kvinna som blivit mamma på många olika sätt. Mammans relationer till andra människor förändras och särskilt kan relationen med partnern förändras om man inte är medveten om det och kan arbeta på det. Här kan man se att respondenterna har olika upplevelser. Therese och hennes partner har fått börja jobba mer på sitt förhållande, Carolina upplever att det är lätt att glömma av varandra och vad gäller problem lägger de locket på tills det svämmar över. Katrin säger att de levit tillsammans länge och nu när de har barn har de något så fantastiskt tillsammans att det inte gör så mycket att tiden inte riktigt räcker till för förhållandet. Malin menar att deras förhållande inte har förändrats sen de fick barn, har eventuellt blivit lite djupare men det är även lätt att ta varandra lite för mycket för givet. I studien visar det sig att flera av respondenterna minskat sitt engagemang i parrelationen i och med att barnet kommit. Vart tog identiteten kärlekspartner vägen, varför är inte det lika viktigt för dessa mammor? Ingår det i den förändrade synen på livet att relationen till barnet tar över? Handlar detta om att kunskapen om vem man är och vem man kan vara samtidigt som man är mamma saknas hos dessa kvinnor? Att förändringar av identitetsskapandet har skett på många olika sätt kan tydligt urskiljas i mina respondenters svar. Även här kan man se att det är svårt för mammorna att få nya sociala identiteter att samexistera med gamla. Att vara medveten och arbeta hårt med sig själv är av stor vikt för att en eller flera delar av ens identitet inte skall gå förlorad. Här behöver den sekundära socialisationen, så som vårdinstanser, ta större ansvar för att upplysa kvinnor om förändringar som sker när de blir mammor.

Identitetsskapande utifrån symbolisk interaktionism

Roller och identitetsskapande ligger nära varandra (Svensson, 1992), men att inneha en roll är inte alltid lätt, utan med rollen kommer förväntningar .

Förväntningar kan komma från t.ex. sig själv, svärföräldrar, partnern, vänner och inte minst från samhället. Alla roller och identiteter påverkar vår utveckling men det är medvetenhet om oss själva som gör att man kan skapa en god balans (Trost & Levin, 2004). Om förväntningar från olika håll råder det delade meningar enligt mina respondenter. Sandra tror att det finns förväntningar och hon säger att hon knappt vågar gå ut och ta en öl utan att andra ska tänka dömande saker om henne som mamma. Men i nästa andemening säger hon att hon inte alls lever efter dessa förväntningar. Malin har inte ens funderat på detta med samhällets förväntningar, men säger sig ändå tro, när hon har tänkt lite, att det förmodligen finns förväntningar och att hon lever efter dem. Även Carolina är lite motsägelsefull i sitt svar då hon absolut tror att det finns förväntningar, hon som upplevt förlossningsdepression kände av detta. Hon kände sig onormal i början men när hon fick höra av vänner att allt inte alltid varit så lätt för dem, lättade trycket. I hennes nästa mening uttrycker hon att hon inte alls lever efter dessa förväntningar. Dessa motsägelser kan betyda att de inte reflekterar över sina liv, de tror att de inte påverkas av andra men av motsägelserna att döma påverkas de omedvetet till viss del, att mammorna inte är medvetna om sig själva och sina handlingar kan göra det svårare att ta ansvar för sin utveckling såsom det moderna samhället vill att de skall göra.

Vad säger då våra tänkare inom symbolisk interaktionism om identitetsskapande? Cooley menar att en människa och ett samhälle inte kan existera utan varandra, för att människan skall kunna forma sitt jag krävs det ett sampel med andra (Cooley, 1981). I början av sitt moderskap blev Carolina starkt påverkad av sina vänner som även de hade barn, hon blev stressad av att man skulle göra si och så. Detta tyckte hon bara var negativt när hon ser tillbaka på det. Efter en tid verkar hon hittat sin egen väg till att bli en ”bra mamma”. Hon speglade sig i andra och hittade sin väg. Även Meads (1976) tanke om identifikationen med andra kommer fram här. Carolina formar här sitt jag genom identifikation med andra oavsett om identifikationen är positiv eller negativ. Utan dem hade hon förmodligen inte hittat sin egen väg så snabbt. De andra respondenterna upplevde sina vänners erfarenheter och råd som positivt. Man kan märka av svaren att de ser ordet

påverkan som negativt men genom andra skapar man sina egna vägar och förhållningssätt och inte minst kan man hitta sin identitet, oavsett om det är positiv eller negativ påverkan. Enligt Mead fanns inte jaget när vi föddes utan det är något som skapas genom sociala processer livet igenom och genom att ta andras roller kan vi se oss själva som objekt och därigenom utveckla en medvetenhet om oss själva (Nilsson, 1996 & Trost & Levin, 2004). Andras positiva eller negativa påverkan ses som ett steg i att man kan utveckla sig själv. Mead delade upp jaget i två olika faser, "Me" och "I". "Me" är grunden i vårt handlande och "I" är den som söker nya influenser. Finns det risk att respondenterna fastnar i en identitet om de inte utsätter sig själva för andra saker än endast mammarelaterade situationer? Självet kan inte utvecklas på andra områden om man inte hänger sig åt fler saker. Eftersom ett identitetsskapande är en långsam process (Mead, 1976 & Trost & Levin, 2004) behöver den medvetandegöras redan som nybliven mamma. Att våga sätta sig själv i första hand och även kunna se till att barnet mår bra av detta. "I" är utvecklingen för människan och om denne inte får tillgång till olika influenser så utvecklas inte heller människan utan kan fastna i en identitet. Människor behöver kunskap om hur man skapar sitt själv, hur de kan ta ansvar för sin utveckling och få gamla och nya sociala identiteter att samexistera. Detta ger möjligheter till ett reflekterat och medvetet identitetsskapande.

Identitetsskapande mammor på gott och ont

Man kan inte dra slutsatser som gäller för alla respondenter, att skapa sig en identitet är något som ser olika ut för alla människor. Finns det kunskap i vår omgivning om hur livet kommer att förändras i och med att man blir mamma? Förändringen är så stor att det krävs en diskussion och ett medvetandegörande för både mammor och deras partner. Medvetandet är av stor vikt för att människan skall kunna forma jaget (Cooley, 1981). Det är inte bara kroppen som förändras i och med graviditeten, det är hela livet och identiteten som förändras. Många faktorer påverkar hur identitetsskapandet tar form. Det är viktigt att kunna förhålla sig till det nya livet med barn och alla måsten utan att få dåligt samvete över sina val och utan att tappa bort sig själv som egen person.

Litteratur:

Berg Slagnes, J. (1974). *Att vara mor*. Haavind, H., Berg Slagnes, J., Grennes, R., Norve, S., Backe- Hansen, E., Helsing, E., Mohr, M. & Fyrand Lundstol, L. *Myten om den goda modern*. Stockholm; Aldus.

Brembeck, H. (1998). *Inte bara mamma*. Göteborg; Etnologiska föreningen i Västsverige.

Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö; Liber.

Bäck- Wiklund, M. & Bergsten, B. (1997). *Det moderna föräldraskapet – en studie av familj och kön i förändring*. Stockholm; Natur och kultur.

Cooley, C.H. (1981). *Samhället och individen*. Göteborg; Bokförlaget Korpen.

Davidsson, B. (2007). *Self report – att använda skrivna texter som redskap*. Dimenäs, J. (Red.). *Lära till lärare: att utveckla läraryrket - vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm; Liber.

Elvin-Nowak, Y. (2001). *I sällskap med skulden - om den moderna mammas vardag*. Stockholm; Albert Bonniers Förlag AB.

Giddens, A. (1999). *Modernitet och självidentitet. Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg; Daidalos.

Giddens, A. (2003). *Sociologi*. Lund; Studentlitteratur.

Harste, G. & Mortensen, N. (2003). *Sociala interaktionsteorier*. Andersen, H. & Kaspersen, L-B.(Red.). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund; Studentlitteratur.

Johansson, T. (1999). *Socialpsykologi. Moderna teorier och perspektiv*. Lund; Studentlitteratur

Johansson, T. (2002). *Bilder av självet - vardagslivets förändring i det senmoderna samhället*. Stockholm; Natur och kultur.

- Karlsson, C. (1987). *Den svårfångade kärleken – om kvinnorna, kärleken och samhället*. Kyle, G. (Red.) *Handbok i svensk kvinnohistoria*. Stockholm; Carlssons bokförlag.
- Kaspersen, L-B. (2003). *Anthony Giddens*. Andersen, H. & Kaspersen, L-B.(Red.). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund; Studentlitteratur.
- Kihlbom, M., Mattson- Böhm, K. & Ström, A. (1981). *Uppgift förälder- att förstå och understödja den psykologiska processen att bli förälder*. Stockholm; Socialstyrelsen.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund; Studentlitteratur
- Mead, G. H. (1976). *Medvetandet, Jaget och Samhället från socialbehavioristisk ståndpunkt*. Lund; Argos förlag AB.
- Mortensen, N. (2003). *Den amerikanska pragmatismen*. Andersen, H. & Kaspersen, L-B.(Red.). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund; Studentlitteratur.
- Nilsson, B. (1996). *Socialpsykologi*. Lund; Studentlitteratur.
- Stern, D.N. (1998). *En mor blir till – Hur moderskapet förändrar dig för all framtid*. Stockholm; Natur och kultur.
- Stevens, R. (1998). *Att förstå människor*. (red.). Lund; Studentlitteratur.
- Svedberg, L. (2003). *Grupp- psykologi – om grupper, organisationer och ledarskap*. Lund; Studentlitteratur.
- Svensson, T. (1992). *Människa, interaktion och social omgivning*. Mullsjö; Ekbackens förlag AB.
- Trost, L. (1993). *Kvalitativa intervjuer*. Lund; Studentlitteratur.
- Trost, J. & Levin, I. (2004). *Att förstå vardagen – med ett symboliskt interaktionistiskt perspektiv*. Lund; Studentlitteratur.

Wikander, U. (1992). *Delat arbete, delad makt- om kvinnors underordning i och genom arbetet*. Åström, G. & Hirdman, Y. *Kontrakt i kris*. Stockholm; Carlssons bokförlag.

Bilaga. Intervjuguide

(Denna bilaga har använts som underlag till både intervjuerna och self report mailen. Till self report har frågorna skrivits mer utförligt men innebörden i frågorna har inte förändrats.)

Ålder:

Sysselsättning innan barnet kom:

Var barnet planerat eller inte?

1. Om någon ber dig att berätta om vem du är som person vad säger du då?
2. Om någon annan skulle berätta om vem du är, vad tror du den säger då?
3. Livet innan barn:
  - Berätta om dina intressen då?
  - Hur såg ditt förhållande ut? (Hur umgicks ni? / behövde ni arbeta på ert förhållande?)
  - Hur såg du på dig själv? (Självbild, Självförtroende)?
  - Självständighet – berätta (att ta egna beslut)
4. Livet med barn:
  - Berätta om dina intressen
  - Berätta om din relation till barnets far? (Förändringar?)
  - Självbild, hur ser du på dig själv. Har den förändrats?
  - Självständighet, hur är den nu?
5. Samhällets syn på mammarollen:
  - Tror du samhället har några förväntningar på mammor, vilka i så fall? Anser du det acceptabelt? Lever du efter dem?
  - Känner du av någon påverkan från samhället (så som vänner, familj och ex. vårdcentraler) hur du skall vara som mamma? På vilket sätt i så fall?
  - Har du vänner med barn, påverkar dem dig som mamma? På vilket sätt? Positivt och negativt?
6. Din egen syn på mammarollen:
  - Hur ska en mamma vara enligt dig? Kan du leva upp till dessa egna förväntningar?

- Känner du något samband mellan skuld och ångest/Dåligt samvete och att vara mamma? I så fall hur?
- När faller skuld och ångest/dåligt samvete in? Vilka situationer?
- Hur ser fördelningen ut i sysslor och ta hand om barnet i din familj?
- Gör du saker för bara din egen skull? Är du nöjd? Skulle du vilja mer/mindre?
- Tror du att man kan vara "olika" personer/ ta olika roller beroende på vilka man umgås med, hur ser det ut i ditt liv i så fall?

7. Planer för framtiden:

- Hur ser dina planer ut för framtiden, jobb, skola, dagis?